

Gerard de Korte

Er zijn nog kansen voor de christen-democratie

Eildert Mulder

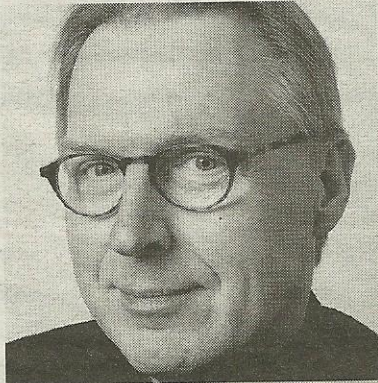
De confessionele partijen zijn begonnen als emancipatiepartijen. Katholieken en gereformeerden hadden een achterstand. De collectieve emancipatie was in de jaren zestig voltooid. De katholieken en gereformeerden hadden de plaats veroverd die hun toekomt. De nadruk kwam te liggen op individuele emancipatie, die hand in hand ging met individualisering, bevorderd door welvaart en onderwijs.

In 1954 gaven de bisschoppen een stemadvies via een mandement. Dat is voltooid verleden tijd. We doen nog wel uitspraken over het katholieke sociale denken. We hebben ideeën over de 'polis', de goede samenleving. Daarin staan een paar noties centraal, zoals menselijke waardigheid, personalisme en subsidiariteitsdenken.

Personalisme is de gedachte dat een mens alleen tot bloei komt in zijn relatie met God en de medemensen en de actieve inzet voor het algemeen belang.

Subsidiariteit betekent dat het hogere niveau het lagere moet ondersteunen, zonder het werk uit handen te nemen. Wat een gezin kan, moet niet de gemeente doen en wat een gemeente kan, moet niet een hogere instantie overnemen. Protestantenvormingen hebben met de 'soevereiniteit in eigen kring' iets vergelijkbaars.

Vanaf de jaren zestig zie je de confessionele partijen teruglopen. Dat leidde tot de vorming van het CDA in 1980. Zijn programma bevat essentiële noties van de katholieke sociale leer, zoals rentmeesterschap, solida-

'Ook van belang is hoe paars zich straks gaat opstellen in ethische kwesties'

riteit, gespreide verantwoordelijkheid en publieke gerechtigheid. Ondanks de terugloop zou ik de christen-democratie niet dood willen verklaren.

Alle partijen zitten in een vergelijkbare situatie, de vaste aanhang is klein geworden, er zijn grote fluctuaties. Het aantal kerkelijke christenen is afgenomen. Maar er zijn nog wel veel cultuurchristenen, die christelijke waarden belangrijk vinden. Een christen-democratische partij zou voor hen een aansprekend programma kunnen ontwikkelen, met nadruk op de 'communio', de samenleving, het gezin, een correctie op

doorgeslagen individualisme, nieuw evenwicht en cohesie.

Het hangt er ook vanaf hoeveel ruimte 'paars' zal bieden aan afwijkende religieuze praktijken en opvattingen. Ik denk aan ritueel slachten, besnijdenis van jongens of bijzonder onderwijs. Hoe gaat paars zich opstellen in ethische kwesties, zoals voltooid leven en het oprekken van euthanasie. Als ze daarin ver gaan, kan dat kansen bieden aan de christen-democratie. Kijk, geen enkele partij onderschrijft volledig de katholieke micro-ethiek, behalve misschien de SGP. Christen-democratische politici hebben in het verleden meegewerkt aan wetgeving, waar ze eigenlijk tegen waren. Van Agt was tegen abortus en Hirsch Ballin had moeite met euthanasie. Ze maakten vuile handen om nog slechtere wetten te voorkomen.

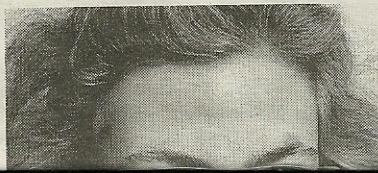
Natuurlijk kunnen christenen ook in andere partijen opkomen voor hun waarden en normen. De verschillen tussen de politieke stromingen zijn ook niet zo groot, ze zijn alle geworteld in de Europese traditie van Griekse filosofie, Romeins recht, joods geloof en de christelijke traditie. En we hebben allemaal de ervaring van de twintigste eeuw, die geleerd heeft hoe gevaarlijk uitsluiting van mensen is, of dat nou is op basis van 'ras' (Hitler) of klasse (Stalin). Daarom heb ik grote moeite met de PVV. Uitsluiting van mensen druist in tegen de kern van de christelijke leer. Alle mensen zijn immers schepselen van één Vader.

Gerard de Korte is bisschop van het bisdom Groningen-Leeuwarden.

Elisa Klapheck

Religieuze fundering van CDU/CSU overtuigt wel

Integriteit is voor een confessionele partij, zeker ook het CDA, essentieel. Want in Europa overtuigt het geïnstitutionaliseerde christendom steeds minder mensen omdat het in de geschiedenis zo vaak di-

een soort religieus festival. De 'kerk' is als het ware de hele stad waar de kerkendag wordt gehouden, zoals onlangs Mannheim. Een weeklang staat zo'n stad in het teken van religie. Veel bezoekers gaan zelden of nooit naar een kerk maar in die paar